

φουσάτο

Τετάρτη, 10 Ιουλίου 2013

6:25 μμ

ΣΗΜΑΣΙΕΣ

Στα ελληνικά σήμερα το **φουσάτο** λέγεται μόνο με την σημασία "το **στράτευμα**" ή "τα **στρατεύματα**" ανεξάρτητα από το πού στρατώνιζεται. Συνήθως το συναντάμε σε δημοτικά ποιήματα και στο πατριωτικό εμβλητήριο «Η Ελλάδα ποτέ δεν πεθαίνει». Βλ. [ΠΟΙΗΣΗ](#)

Στα Λατινικά, μεταφορικά, το **fossa** είναι **αιδοίο της γυναικός** (βλ. Υπογλώσσιο #75) Επειδή η ρίζα της λέξης, το ρήμα fodio, σημαίνει σκάπτω, διατρύπω και fossum ή θηλ. Fossa σημαίνει εσκαμμένο η εσκαμμένη Γή = terra fossata > φουσάτο= το στρατόπεδο και σημαίνει και κεντρίζω, σιμπώ, διεγείρω πράγμα που εξηγεί την παρομοίωση.

Οι Βυζαντινοί ονόμαζαν τα στρατόπεδα **άπληκτα**

Ονόμαζαν το φουσάτον και **εξπέδιτον** (οπότεν είχε την σημασία: στράτευμα εν εκστρατεία)

**λθ'. Ὁ κλέπτων ἐν φουσατίῳ, ἦτοι ἐν ἐξπεδίτῳ, εἴ
μὲν ὄπλα, τυπτέσθω· εἰ δὲ ἀλογον, χειροκοπέσθω.**

[9573.544](#)

Ετυμολογία

Από το Λατινικό **fossa** = ὄρυγμα, τάφος, χαντάκι, χαράκωμα, φρούριο ή στρατόπεδο και κατά [συνεκδοχή](#) το **στράτευμα** που στρατώνιζεται στο στρατόπεδο (πχ. Τάγμα, σύνταγμα, τούρμα κλπ).

Φρ. Σήμανε το ανακλητικό πρέπει να γυρίσουμε στο τάγμα (δηλ. στο στρατόπεδο, στη στρατώνη) Πολλες φορές ομάδες, και κυρίως στατιωτικές μονάδες ονομαζονται βασει κοινου σχετικου αντικειμενου.

Πχ. Βανδον = η σημαία μονάδα υπό κοινή σημαία, μπαϊράκι

Βλ. ποίηση

Η λέξη από το Λατ. Ρήμα fodio = σκάπτω, σκαλίζω, τρυπώ

Η fossa ήταν μια βαθιά, μεγάλη τάφος γύρω από ένα οχυρωμένο μεσαιωνικό κάστρο ως προστασία κατά της επίθεσης. Η τάφος περιβάλλει όλο το συγκρότημα του κάστρου. Τα κάστρα χτίζονταν κοντά σε παροχή νερού, όπως ένα ποτάμι, ρυάκι, λίμνη. Ένα φράγμα που χτίστηκε για να ελέγχει την παροχή νερού στην τάφο. Μερικές τάφοι κάστρου ήταν μέχρι 30 πόδια βάθος και τουλάχιστον 12 πόδια σε πλάτος. Η τάφος θα μπορούσε να γεμίσει με ξύλινους πασσάλους ([sudes](#)) αντι για νερό.

ΒΛ. ΑΝΑΦΟΡΑ 1

Ανάλογη συνεκδοχή

Ένα αναλογο φαινομενο παρατηρειται στη λεξη «ορδή»

ορδή (η) και ορδι (τα) = άτακτο πλήθος πολεμιστών, που βιαιοπραγεί, λεηλατεί και καταστρέφει τις περιοχές από τις οποίες διέρχεται: πχ. οι ορδές των εχθρών, του Αττίλα, των βαρβάρων.

Ετυμολογία

προέρχεται από το τουρκικό **ordu** « στρατοπεδο », από το μογγολικό **ordu, orda** « camp, horde » (Lok, no1594, Vasmer t. 2, p. 275, Cor., s.v. horda). ηδη γνωστο την Ευρωπη από τον 13

αι : από το μεσ. Λατινικό **orda** « στρατοπεδο » κατά δε τον Du Cange **ORDA**, Tartaris, Tentorium, statio, curia Imperatoris.

Και εδώ όπως το φουσάτο, το στρατόπεδο ορδί καταντά σημαίνει κατά συνεκδοχή ομάδα στρατού.

Περισότερα στα συνωνυμα [Ορδί](#)

Σκοπιμότητα

Το χαράκωμα, η τάφρος (fossa = φόσα) γύρω από το στρατόπεδο παρείχε την μεγαλύτερη ασφάλεια. Ο εχθρός δεν μπορούσε να πλησιάσει στο τείχος ώστε να στήσει σκάλες ή να το κτυπήσει με πολιορκητικούς κριούς. Η πρόσβαση γινόταν από ένα σημείο, με μια πύλη με κινητή γέφυρα. Η τακτική της τάφρου συνέχισε να εφαρμόζεται και στα τείχη των κάστρων του μεσαιώνα¹. Ανάλογη προστασία παρείχαν και τα κάστρα που ήταν κτισμένα πάνω σε λοφούς⁴ ή σε απόκρημνα⁶ μέρη ή σε νησιά³.

Φυσικά κάθε εμπόδιο για τους πολιορκητές σήμαινε και ανάλογες επιβαρύνσεις για τους πολιορκούμενους. Κόστος κατασκευής, κόστος συντήρησης, δυσκολία πρόσβασης κλπ.

Δειγматы μεσαιωνικών κάστρων με τάφρο

 1

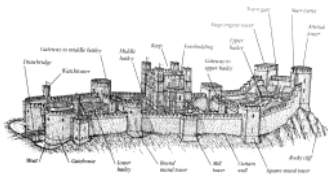
 2

 3

 4

 5

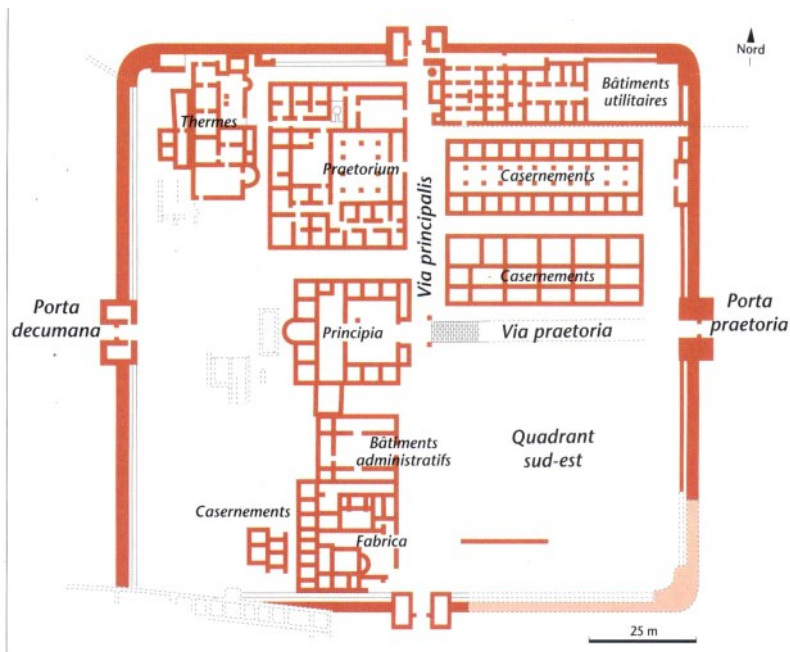

 6

 7

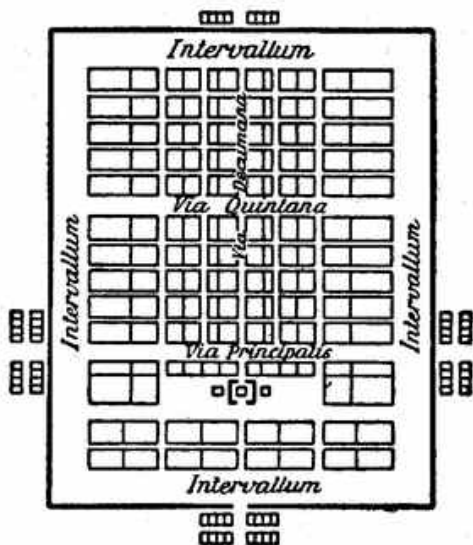
 8

9 Τυπικό σχεδιαγράμμα φоссάτου (Ρωμαϊκού Στρατοπέδου).

10

Το κάστρον

ΑΝΑΦΟΡΕΣ

Fossam Facere, Vallo urbem aut castrum munire. Charta Conradi Imp. ann. 1031.

Περιχαράκων = κατασκευάζω ταφρο γυρω από το κάστρο.

Ποινή

pro Fossa immergere. Charta ann. 1293. apud Stephanot. in Antiq. Bened. Pictav. Mss. part. 3. pag. 946 :

Συγγενικά

Τα έσκαμενα

οι σκαμμένες γραμμές που αποτελούσαν σημάδια για τα όρια του άλματος του πένταθλου· μεταφ., *ὕπὲρ τὰ έσκαμμένα ἄλλεσθαι*, υπερβαίνω τα όρια, σε Πλάτωνα.

Κάστρο

κάστρον το· κάστρο· κάστρος· πληθ. κάστρον. (όπως τα δάση, έτσι τα κάστρον, τα θάρη, τα άστρον)

ο 1)

- α) Φρούριο:
  - (Χρον. Μορ. Η 2868)
- β) (μεταφ.):
  - Τείχος και κάστρον φοβερόν και πύργος της Τρώδος (ενν. ο

- Έκτορας) (Πόλ. Τρωάδ. 7177)·
  - Πότε να επεριεπάτησες το κάστρον της ψυχής μου; (Λίβ. Sc. 278).
  - 2) Οχυρωμένη πόλη:
    - να έρτεις να κληρονομήσεις έθνη μεγάλα, ... κάστρα μεγάλα και τειχωμένα εις τον ορανό (Πεντ. Δευτ. ΙΧ 1).
  - 3) Τείχος·
    - (μεταφ. στον πληθ.) σπίτι:
      - ημέρα την έφτατη ... μη κάμεις παν δουλειά εσύ και ο υιός σου ... και ο ξένος σου, ος εις τα κάστρα σου (Πεντ. Έξ. ΧΧ 10).
    - Η λ. και ο τ. -ο ως τοπων. (και με τα επίθ. *Μέγα* και *Μεγάλο*) = η πρωτεύουσα της Κρήτης, το Ηράκλειο:
      - (Ερωτόκρ. Ε' 1547), (Τζάνε, Κρ. πόλ. 150¹⁷, 264²⁴, 399⁴⁹).
- [<λατ. *castrum*. Ο τ. -ο και σήμ. Η λ. τον 6. αι. (Soph.)]

Τοπωνύμια

Κάστρο

ή Μεγάλο Κάστρο ή Κάντια ή Χανδαξ =το Ηρακλειο της Κρητης
Ο κατοικος λεγεται Καστρινός ή Καντιώτης

Ξυλόκαστρο

Παραλια και λουτροπολη στο Νομο Κορινθιας.
Το Ξυλόκαστρο πήρε το όνομά του από ένα ξύλινο στρατώνα στην περιοχή που λειτουργούσε ως παρατηρητήριο κατά τα χρόνια της Ενετοκρατίας. Ο στρατώνας βρισκόταν στη δυτική πλευρά του λόφου «Κατή τον Πεύκο», πάνω από τη σημερινή πόλη, κοντά στον ποταμό Σύθα. Από εκεί η φρουρά μπορούσε να ελέγχει την κίνηση στον Κορινθιακό κόλπο και εποπτεύει το λιμάνι των Αριστοναυτών. Επίσης είχε οπτική επαφή με τα κάστρα του Ζεμενού και της Πελλήνης και μπορούσε να ενημερώνει την διοίκησή τους με σήματα καπνού. Ο στρατώνας ονομάστηκε από τους ντόπιους ξύλινο κάστρο και από αυτόν η περιοχή η οποία περιλαμβάνει τους συνοικισμούς Υψηλά Αλώνια, Μερτικείκα, Γεωργαντέικα και Ρίζα ονομάστηκε Ξυλόκαστρο. Κατά τον 18ο αιώνα αποκαλούνταν Οξώκαμπος.

ΣΣ : Ξυλοκαστρο ονομαζαν οι Βυζαντινοι μια κατασκευη ομοιασ με καστρο που εστηναν πανω στα αυτοκρατορικα πλοια, στους δρομωνες.

Καστέλλι

καστέλλιον το· καστέλλι· καστέλλιν· κασίλλι(ο)ν.

- 1) Κάστρο, φρούριο, οχυρό: (Ιστ. Βλαχ. 892), (Αχέλ. 762), (Αχιλλ. Ο 208).
- 2) Τειχισμένος οικισμός: να ἴρθομεν στο καστέλλι μας τα σπίτια μας να δούμεν (Διήγ. ωραιότ. 674).

Οι τ. Καστελι και Καστελλιν ως τοπων.: (Πορτολ. Α 33013), (Μαχ. 7810)· στον πληθ. (= Δαρδανέλλια): (Τζάνε, Κρ. πόλ. 2422, 2437, κ.α).

[<λατ. *castellum*. Ο τ. -ι στο Meursius (-έλη) και σήμ. ιδιωμ. Η λ. τον 6. αι. (Soph.)]

Τοπωνυμια :

Φραγκοκάστελλο στα Σφακιά

Βλ. Σταυρου Καρκασλέτση - Φραγκοκάστελλο -Η Ιστορια καιο θρύλος των Δρουσουλιτών στο [693](#) ΑΙΝΙΓΜΑΤΑ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ και στο 2103 "Τα 20 μυστηρια του πλανητη" σ. 38

Το Φραγκοκάστελλο είναι μεσαιωνικό κάστρο που βρίσκεται στη νότια ακτή της Κρήτης, περίπου 12 χιλιόμετρα ανατολικά της Χώρας Σφακίων, εντός του νομού Χανίων. Αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα αξιοθέατα της περιοχής και φημίζεται για το φαινόμενο που είναι γνωστό ως **Δροσουλίτες**, που παρατηρείται στον κάμπο γύρω από το κάστρο, κάθε χρόνο στα τέλη της άνοιξης.

Καστελλόριζο

Νησί του Ν. αιγαίου στο Νομό Δωδεκανήσου (Κατ. 401 το 2001) Η χώρα του Καστελλοριζο είναι χτισμένη πάνω έναν επιβλητικό κόκκινο βράχο. Στην κορυφή, το ερειπωμένο πια μεσαιωνικό κάστρο, χτισμένο πάνω στα αρχαία ελληνιστικά κρηπιδώματα της εποχής του Σωσικλή Νικαγόρα, είναι αυτό που έδωσε και το όνομά του στο νησί (Castello Rosso, δηλ. το Κόκκινο Κάστρο). Ο παραδοσιακός οικισμός του Καστελλόριζου έχει χαρακτηριστεί διατηρητέος.

Επαλξη

ἐπαλξις, εως, ή, (ἐπαλέξω) αμυντικο μέσο: συνηθως στον πληθυντικό, επάλξεις, II.12.263, Hdt.9.7, A.Th.30,158 (Iyr.), E.Ph.1158, etc.; τὰς ἐ. ἀπώσαντες Th.3.23; αἱ οἰκίαι . . ἐπάλξεις λαμβάνουσι Id.4.69, cf. 115. παραπετο στο τειχος του καστρου, II.12.381,al. (never in Od.); οἱ παρ' ἐπαλξιν οἱ υπερασπιστες του τειχους, Th.2.13, cf. 7.28, Ar.Ach.72: pl., of individual crenellations, Th.3.21.

2. Γενικως προστασία ἢ ἄμυνα defence, protection, πλούτου A.Ag.381 (Iyr.); σωτηρίας E.Or.1203, etc.
3. Δικαστηριο ανθρωποκτονων, EM353.26, AB243.

Συνώνυμο: **κρήδεμνα** μεταφ. στον πληθ., οι επάλξεις που επιστέφουν τα τείχη της πόλης, στον Όμηρο και Ευριπίδη.

ΦΡ έπεσεν επι των επάλξεων, δηλ. εφονευθη στη μαχη.

Οι επάλξεις λεγονται και **ἄκρα** [του τείχους] και τα ορια γενικως. Από εκει ονομαστήκαν οι ακρίτες, φύλακες των συνόρων.

ΦΡ **Ας μην φθάσωμε στα άκρα**, στις επάλξεις κατ' επέκτασιν σε βίαια μεσα, πολεμικές συρράξεις. Αυτές που λέμε ακραίες καταστάσεις.

Οι οπαδοι των **ακραίων** λύσεων λεγονται άνθρωποι **των άκρων** ή **εξτρεμιστές**.

Προμαχών

προμαχών —ας ο, Φλώρ. 1346. — Βλ. και *προμαχιόνι(ον)*.

Το μγν. ουσ. *προμαχών* (<αρχ. *προμαχεών*). Η λ. *προμαχώνας* και σήμ.

Τμήμα φρουρίου από όπου μπορεί κάπ. να μάχεται προπύργιο, *επαλξη*: *εποίησεν περιχώρον* (ενν. ο Ακρίτης). | *Τείχια του έκτισεν λαμπρά μετά τους προμαχώνας* Διγ. (Αλεξ. Στ.) Esc. 1630.

Ταμπούρι

Ορυγμα. Στην διαλεκτο των Κλεφτών.

Από το Τουρκικό tabur ταμπούρι = οχύρωμα, χαράκωμα, προμαχώνας. Όμως θα πει και μοναδα στρατού: tabur = τάγμα.

Η συνεκδοχη των Ελλήνων φουσατό = στρατοπεδο αλλα και μοναδα στρατου ισχυει αναλογως και στα Τουρκικα. Βλ. [Ορδί](#)

Ρημα ταμπουρώνω και ταμπουρώνωμαι =οχυρώνωμαι, καλύπτωμαι
ΣΣ:

βλ. άρ. 3. **Ταμπουρλής** ο τυμπανιστής, συνηθέστερον ταμπουρλιέρης· ταμπούρλο τό τύμπανον έκ του βενετ. **tamburlo** (ιταλ **tamburo**, γαλλ. **tambour**). Τής αυτής ρίζης είναι και ό **ταμπουράς**, ή σπανιώ-
τερον τό **ταμπούρι**, έγχορδον όργανον, διαπερ έν τοίς μεσαιωνικοίς ποιήμασιν άναφέρεται υπό
διαφόρους τύπους **θαμβούρα**, ή, **θαμβούριν**,τό, **θαμπούριν** ή λέξις «η λέξις έλήφθη έκ του ταυτοσήμου
περσικού **tambur** (άραβ **tonbur**, τουρκ. **tambur**)- και έν τή ρωμουνική την αυτήν σημασίαν έχει ή λ.
tambūra (θηλ.) η κατά παλαιότερον τύπον **tambur**.
Είναί ασχετο με το tabur όρουγμα που δεν έχει «m».

Σουλιώτικα Ταμπούρια

Τοπωνυμιο στην Αττική, στους περισσότερους βέβαια είναι γνωστά ως Άγιος Σώστης, που τιμάει την μνήμη του Αγίου Σώζοντος στις 7 Σεπτεμβρίου κάθε χρόνο. Πριν την δημιουργία του ναού η περιοχή λέγονταν Σουλιώτικα Ταμπούρια. Απομεινάρι της θέσεις των Σουλιωτών στην αιματηρή Μάχη του Ανάλατου.

Ταμπούρια

Τοπωνύμιο του Πειραιά. Το σημερινό Κερατσίνι. Μετά την άφιξη των προσφύγων από τη Σμύρνη στις 18 Ιανουαρίου 1934 η περιοχή ΤΣΕΡΑΤΣΙΝΙΟΝ ή ΚΕΡΑΤΣΙΝΙΟΝ μετατράπηκε σε δήμο με την ονομασία Δήμος **Ταμπουρίων**. Αργότερα μετονομάστηκε σε Δήμος Αγίου Γεωργίου Κερατσινίου, ενώ από το 1936 έως το 1947 ο δήμος ονομάζονταν Δήμος Αμφιάλης με πρωτοβουλία του τότε δημάρχου, Κωνσταντίνου Φίλανδρου. Το 1947 καθιερώθηκε η σημερινή ονομασία, Δήμος Κερατσινίου.

Χάνδαξ

χαντάκι το [xandáki] O44 : μακρόστενο, με μικρό βάθος, τεχνητό άνοιγμα στο χώμα για να φεύγουν τα νερά, μικρή τάφρος: Άνοιξαν χαντάκια για να ποτίζουν τα χωράφια. Τα χαντάκια του δρόμου, τα ρείθρα. | άνοιγμα για την υπόγεια τοποθέτηση αγωγών: Άνοιξαν χαντάκια για να περάσουν τα ηλεκτρικά καλώδια / τους σωλήνες της ύδρευσης.

[μσν. χαντάκιον < αραβ. khandaq `οχυρωματική τάφρος' -ιον > -ι]

Τοπωνύμιο Χάνδαξ =μεσαιωνική ονομασία του Ηρακλείου στην Κρήτη.

Συνώνυμα: Μεγάλο κάστρο ή σκέτο Κάστρο, Κάντια.

(πβλ. Δ. ΡΩΜΑ 'Ο Θρήνος της Κάντιας', και Επώνυμα: Αυγουστίνος Καντιώτης, Καστρινός, Καστριώτης)

Χαράκωμα

χαράκωμα : τάφρος που χρησιμεύει ως οχύρωμα στο πεδίο της μάχης· όρουγμα: Πόλεμος χαρακωμάτων, που διεξάγεται μέσα από τα χαρακώματα και ως ΦΡ για αντιπαράθεση στην οποία επιδιώκεται η βαθμιαία φθορά του αντιπάλου, χωρίς άμεση ρήξη και θεαματικά αποτελέσματα. Η ζωή στα χαρακώματα, στην πρώτη γραμμή του μετώπου.

[λόγ. < αρχ. χαράκωμα `οχυρωμένο στρατόπεδο']

Φρούριον

φρούριον, Dor. φρώριον Inscr.Cret.1 xvi 17.15 (Lato, ii B. C.), τό, fort, citadel, [A.Eu.919 \(lyr.\)](#), IG12.93.17, etc.; άντι του πόλις εΐναι φρούριον κατέστη Th.7.28: esp. hill-fort, as distd. from a fortified town, Id.2.18, 3.18,51, Lys.12.40, X.Cyr.1.4.16, etc.; βίον ως οικτρών έξαντλοΐσιν οι τὰ φρούρια τηροΐντες Men.74; τὰ φρούρια και τὰ όρια τής Άττικής IG22.1028.22. 2. prison, of the body, Pl.Ax.366a. II. garrison, of a place, A.Pr.801 (where Sch. also expl. by thing to be guarded against); φυλασσόμεσθα φρουρίοισι E.Or.760 (troch.); πόλεωσ φρούριον, of the Acreopagites, A.Eu.949 (anap.).

φρούριο το [frúrio] O40 : 1. συγκρότημα οχυρωματικών κτισμάτων, περικλειστο, για την προστασία ενός τόπου, μιας θέσης· (πρβ. κάστρο): Απόρθητο / ισχυρό φρούριο. Στην κορυφή του λόφου δεσπόζει ένα φρούριο. 2. (μτφ.) καθετί που μοιάζει με φρούριο ή που λειτουργεί ως φρούριο: Ιπτάμενο φρούριο, για βαρύ και θωρακισμένο αεροπλάνο.

[λόγ.: 1: αρχ. φρούριον· 2: σημδ. αγγλ. flying fortress]

★ Έμπεδον

έμπεδος, -ον (εν, πέδον)- Ι. αυτός που βρίσκεται στο έδαφος, ακίνητος, άκαμπτος, ακλόνητος, ασάλευτος, στέρεος, σε Όμηρο· λέγεται για γεγονότα, βέβαιος και σίγουρος, δεδομένος, αδιάσειστος, σε Ομήρ. Οδ.

2. λέγεται για χρόνο, διαρκής, συνεχής, αδιάκοπος, μόνιμος, σε Όμηρ. Ιλιάδα. ουδ. εμπεδόνως επίρρ., μένειν εμπεδον, σταθερά, σε Ομήρ. Ιλιάδα.· θεειν εμπεδον, συνεχές τρέξιμο, τρέξιμο χωρίς ανάπαυση, χωρίς διακοπή, στο ίδ.· επιτετ., εμπτε-δον αίεν, στο ίδ.· ομοίως και σε πληθ., τίκτει δ' εμπεδα μήλα, τα κοπάδια γεννούν τακτικά, ανελλιπώς, σε Ομήρ. Οδύσσεια.· επίσης σε Αττ. ποιητές, λέγεται για ασφάλεια ή βεβαιότητα, σε Σοφ.· αλλά συχνότερα, εμπέδως, σε Αισχύλο, Σοφοκλή.

έμπεδώω, παρατ. ήμπεδουν, μέλ. -ώσω, στερεώνω κάτι στο έδαφος· γενικά, καθιστώ κάτι σταθερό και στέρεο, εδραιώνω, παγιώνω, σε Ευριπίδη., Ξενοφωνα.

ΦΡ θα το πω [το μαθημα] άλλη μια φορά για να το **εμπεδώσετε**.

έμπεδος -η -ο [ενν. **έμπεδον** στρατευμα ή **έμπεδον** στρατόπεδον] 5 : ως χαρακτηρισμός στρατιωτικού τμήματος που, ακόμα και σε περίοδο εκστρατείας, παραμένει στην έδρα του, για να αναλάβει την εκπαίδευση των νεοσυλλέκτων και άλλες υπηρεσίες των μετόπισθεν· Έμπεδο τάγμα. Έμπεδος λόχος. || (ως ουσ.) το έμπεδο, το στρατιωτικό τμήμα και **ο χώρος όπου είναι εγκατεστημένο**: ΦΡ: *Περίμεναν πότε θα φύγουν από τα έμπεδα και θα πάνε στο μέτωπο.*

Το ομοιοχη **έμπαιδος**, στο ποντιακό ιδίωμα της Τραπεζούντας λέγεται ή έγκυος γυναίκα. Η λέξη και στον Ησύχιο, « έμπαις, έγκύμων ». (Ι.Πρωτοδικος, Ιδιωτικά της νεωτερας ελληνικής Γλώσσης σελ.26). Η λέξη αναφέρεται ηδη από το 5ο αι. μ.Χ. στο «Ανθολόγιο» του Στοβαίου.

Ορδί

ορδίν το.

Στην Τουρκοκρατία ονομαζαν **ορδί** το στρατοπεδο και, κατά συνεκδοχη, και τη μοναδα στρατου που στρατωνιζονταν εκει.

ΑΝΑΦ: εις το **ορδίν**¹ στου βασιλιώς όλοι τους να βρεθούσιν (Ιστ. Μαρκ. 632).

[<τουρκ. ordu. Τ. -ί στον Κατσαΐτη. Διάφ. τ. σήμ ιδιωμ.]

Επιτομή Λεξικού Κριαρά

«Δεν τ' όχω πώς έκίνησεν ένα **όρδιν**² δι' έμενα, μόνον διαλέξαν τον καιρόν πούχω λαβή στην χέρα ».

Legrand. Chansons populaires Grecques σελ. 84.

Ο Ξε-πατέρας (δηλ. πρώην ιερομόναχος) μαθών ότι οι Τούρκοι επήρχοντο λέγει έν τῷ πύργω αύτου καθήμενος μόνος «δεν με μέλει ότι επ' έμέ, ένα όντα, έκίνησεν όλη στρατιά, άλλ' οτι εξέλεξαν τήν εύκαιρίαν, ότε έχω πληγήν έν τῇ χειρί». ^{279.145}

1 Στρατοπεδο . Ordu (Ορντού) ονομαζονται σημερα από τους τουρκους τα **Κωτιύωρα** η παλαιά ελληνική αποικία των Σινωπαίων που βρίσκεται στα παράλια της Μαύρης Θάλασσας, δυτικά της Κερασούντος..

2 Στρατευμα

ΑΝΑΦΟΡΕΣ

1

ΤΑΦΡΟΣ ΜΕ ΣΤΑΥΡΟΥΣ

“Εκτορ τ' ήδ' άλλοι Τρώων άγοι ήδ' έπικούρων
άφραδέως δια **τάφρον** έλαύνομεν ώκέας ίππους:
ή δέ μάλ' άργαλήη περάαν: **σκόλοπες** γάρ έν αύτῃ
όξέες έστάσιν, ποτι δ' αύτούς τεΐχος Άχαιών,
ένθ' ού πως έστιν καταβήμεναι ούδε μάχεσθαι
ίππευσι: στεΐνος γάρ, όθι τρώσεσθαι όΐω.

τάφρον μὲν κύκλω περὶ τὸ ἱερὸν
καὶ τὸν νεῶν ἔσκαπτον, ἐκ δὲ τοῦ ὀρύγματος ἀνέβαλλον
ἀντὶ τείχους τὸν χοῦν, καὶ σταυροὺς παρακαταπηγνύντες,
ἄμπελον κόπτοντες τὴν περὶ τὸ ἱερὸν ἐσέβαλλον καὶ λίθους
ἄμα καὶ πλίνθον ἐκ τῶν οἰκοπέδων τῶν ἐγγύς καθαιροῦντες, (5)
καὶ παντὶ τρόπῳ ἐμετεώριζον τὸ ἔρυμα. πύργους τε ξυλίνους
κατέστησαν ἧ καιρὸς ἦν καὶ τοῦ ἱεροῦ οἰκοδόμημα οὐδὲν ὑπῆρχεν·

ΘΟΥΚΙΔΙΔΗΣ - ΙΣΤΟΡΙΑ 4.90.2.3

2

Η φόσα infamia (fossa infamia)

Στα Λατινικά σημαίνει το ατιμον ορυγμα (κρλ. ορυγμα δυσφημον, ατιμη τάφρος). Κοινος τάφος των σταυρωμενων.

Ο Ιησούς έχει αποκαθλωθει, ο Ιωσήφ, ο νεκροθάφτης, επιβλέπει τη διαδικασία μαζί με το Νικόδημο και να τους άλλους πιθανους βοηθούς. Αλλά εκείνοι που ήταν σίγουρα εκεί ήταν οι Ρωμαίοι στρατιώτες. Το ένα τεράστιο σάβανο τυλιγμένο σε ένα σουδάριο, δεν χρησιμοποιηθηκαν για την ευπρέπεια η από έλεος για τον εναγόμενο, αλλά και να διευκολύνει τη μεταφορά του στον κοντινός ατιμο βόθρο των εκτελεσθέντων. Υποτίθεται ότι η όλη διαδικασία εποπτεύεται από τον Ιωσηφ, τον εργολάβο Κηδειών, τον Αρι-μαθ-ετς = κυρλ. Ο ανθρωπος των Νεκρών] φύλακας νεκροταφείου και του βόθρου της ατιμίας (του τάφου των εκτελεσθέντων).

Antonio Pérez Omister - El enigma de Jesús de Nazaret

Παντως τους ετοιμοθανατους, αν και δεν είχαν ακομα ξεψυχισει, τους πέταγαν στο σωρό σα σκουπίδια στο βόθρο της ατιμίας που ήταν μαζικός τάφος όπου πετάγονταν τα σώματα εκείνων που καταδικάστηκαν σε θάνατο, και ότι τα Ευαγγέλια που σώζονται δεν αναφερουν τιποτε σχετικό.

Antonio Pérez Omister - El enigma de Jesús de Nazaret σ.97

Η τακτική του να μην αποδιδουν τα πτωματα των εκτελεσθεντων στους οικειους εχει καποια λογική. Οι οικειοι οπωσοδηποτε θα φροντιζαν για μια κηδεια. Οι κηδειες εχουν δημοσιοτητα, εκδηλη λαικη κατακραυγή κατά των εκτελεστων, και ηρωοποιηση του εκτελεσθεντος. Πραγματα αρκετα δυσάρεστα για τους εκτελεστες.

Το συνηθειο της ατιμου ταφης φαινεται να διειτηρείτο και κατά τους μετα την Αλωση χρονους. Ο Σκαρλάτος Βυζαντιος περιγραφει

Οί Τούρκοι, ἀγνοῶ διατί, ἀποκαλοῦσι τὸ Μπάνιον δεσμοτῆρτον τοῦ Ἁγίου Παύλου, καὶ τοποθετοῦσιν ἐν αὐτῷ, κατὰ δημῶδη τινὰ παράδοσιν, τὸν τάφον μουσουλμάνου τινὸς ἁγίου, καλουμένου Μπαμπά-Τζαφέρ, ὃν, ἀποσταλέντα, καθὰ λέγουσιν, ὑπὸ τοῦ Ἁαρὸν-ἐλ-Ρασσιδῶ πρὸς τὸν αὐτοκράτορα τῶν Γραικορωμαίων, φονεύσας οὗτος, ἔθαψεν ἐν τῷ Πέραν τῆς πόλεως, ὅπου ἐρρίπτοντο τὰ πτώματα τῶν βιοθανάτων.

9417.23 [43]

3

ΑΙΣΧΥΛΟΥ - ΕΥΜΕΝΙΔΕΣ 919 (Χορικον)

πρεπτῶν ἀγόνων οὐκ ἀνέξομαι τὸ μὴ οὐ
τήνδ' ἀστύνικον ἐν βροτοῖς τιμᾶν πόλιν. (915)

Χο. δέξομαι Παλλάδος ξυνοικίαν, [στρ. α]
οὐδ' ἀτιμάσω πόλιν
τᾶν καὶ Ζεὺς ὁ παγκρατῆς Ἄρης
τε φρούριον θεῶν νέμει,
ῥυσίβωμον Ἑλλά- (919, bis)
νων ἄγαλμα δαιμόνων· (920)
ἄι τ' ἐγὼ κατεύχομαι
θεσπίσασα πρευμενῶς
ἐπισσύτους βίου τύχας ὄνησίμους (924)

ΠΟΙΗΣΗ

1

Των εχθρῶν τα **φουσάτα** περάσαν
Σαν το λίβα που καίει τα σπαρτά
Με κανόνια τις πόλεις χαλάσαν
Μας ανάψαν φωτιές στα χωριά

Μεταπολεμικό εμβατήριο "Ἡ Ελλάδα ποτέ δεν πεθαίνει "

2

Χαλιναρκάν του ἔδωκεν σοσιροβοσκόν ιβρίσκει.
Πρώτ' αχτυπά του μουστουνιάν τζι' ὕστερις αρωτά τον·
«Είδες, μωρέ σοσιροβισσέ, ἓναν μισίιν **φουσάτον**,
μ' εξηνταπέντε βλάμπουρους των εκατόν σσιλιάων;»
Τζιαι πολοάται σοσιροβοσκός τζιαι τζαχαμαί τζιαι λέει:
«Θαμμάζουμαι τους ἄρκοντες μανιέραν που κρατούσιν
πρώτ' αχτυπούσιν μουστουνιάν τζι' ὕστερις αρωτούσιν!»

Δημωδες Κυπρου

3

«Είδαν **φουσάτα** Τούρκων κι ἄλλων νικηφόρα...»

Ποίηση: Μίκης Θεοδωράκης - Αρκαδία VI

4

Αξιωματικοί του φουσσάτου

- Ο Μέγας Δομέστιχος, «κεφαλή ἄπαντος τού φουσσάτου», δηλ. τον Αρχηγό Στρατού
- Ο Κριτής τού φουσσάτου, δηλ. ο δικαστής των στρατιωτῶν, ο Στρατοδίκης
- Ο Σακελλάριος, ἦτοι ο Γενικός Ταμίας του φουσσάτου, (σακελλη=σακουλι με τα χρήματα)

5

Καί θά μπῆ στήν Πόλη ἀπό ἀπο τή Χρυσόπορτα καί, κυνηγώντας μέ τα φουσσάτα του τους Τούρκους,
θά τους διώξη ὡς τήν Κόκκινη Μηλιά...»²⁰³⁷

1013.22 [11] Ν. Π ο λ ί τ ο υ, ΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ 1,22 αρ. 33

6

Στο'να **φουσάτον** ἦσανε κ' εις τ' ἄλλον αντρειωμένοι,
κι οπού'χε χάσει σήμερον, τούτο ταχιάς κερδαίνει.
Πάν' τα μαντάτα εδῶ κ' ἐκεί, παντόθες το μαθαίνουν,
πολλοί κινούν του ριζικού, κ' εις τα **φουσάτα** πηαίνουν.

156.στ.870

Βιβλιογραφία

9573

Τίτλος: ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΑΤΡΟΛΟΓΙΑ ΤΟΜΟΣ 103
Συγγραφέας: ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΠΟΡΦΥΡΟΓΕΝΝΗΤΟΣ Κ.Α.
Εκδότης: MIGNÉ
Έτος: 1864

279

Τίτλος: ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΑ & ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΤΟΜΟΣ Α
Συγγραφέας: Γ. Ν. ΧΑΤΖΗΔΑΚΙΣ
Εκδότης: ΠΕΛΕΚΑΝΟΣ
Έτος: 1905

693

Συγγραφέας: ΣΥΛΛΟΓΙΚΟ
Τίτλος: ΑΙΝΙΓΜΑΤΑ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ Τ4
Εκδότης: ΠΕΡΙΣΚΟΠΙΟ
Έτος: 2009

2037

Τίτλος: Η ΚΟΚΚΙΝΗ ΜΗΛΙΑ - ΣΥΜΜΕΙΚΤΑ
Συγγραφέας: ΚΩΣΤΑΣ ΡΩΜΑΙΟΣ
Εκδότης: ΑΓΝΩΣΤΟΣ
Έτος: 1979

Μορφή: ΒΙΒΛΙΟ

Συνδεσμοί

[άπληκτα](#)

Pasted from <http://www.stougiannidis.gr/AENAON/AS3/as3_menu.html>

12/10/2013